

กาวณา เขมะรัตน์*

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มานานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระวิสัยทัศน์เห็นว่าปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความสำคัญยิ่ง จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานราชนุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ไปเผยแพร่เป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและ

* บรรณารักษ์ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. เศรษฐกิจพอเพียง. ค้นวันที่ 30 พฤษภาคม 2550 จาก <http://www.nida.ac.th/th/centers-main/>

พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดสัมมนา และนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากพระบรมราโชวาทปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปเป็นหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างรอบคอบ
- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวัง ในขั้นปฏิบัติ
- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นสถาบันซึ่งกำเนิดมาจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้นำเอาแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อเผยแพร่ต่อบุคคลทั่วไป ทั้งในด้านการจัดการสัมมนา การฝึกอบรม และการเรียนการสอน โดยเปิดสอน

วิชา สพ.700 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา Philosophy of the Sufficiency Economy and Development เป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีความสนใจเรื่องการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ไว้ จำนวน 20 เรื่อง ดังนี้

ชุตริภักษ์ ใจชื่น (2549) การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์: ศึกษากรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 18335.

ดำรงค์ โกสิโยนุสรณ์ (2548) ผลการเลี้ยงกุ้งโดยวิธีการเกษตรอินทรีย์ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรชีวภาพ อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 17625.

ทศมนพร พุทธจันทรา (2547) ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 14399.

เอียรริตา เหมพิพัฒน์ (2546) ความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 13781.

นพพร เมื่อนันต์กุล (2549) การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต: กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 17952.

นัฐพงษ์ พรวัฒนเวทย์ (2547) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับภาคธุรกิจค้าปลีก ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 17863.

บรรจง คิริ (2545) การบริหารจัดการเพื่อการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มสตรีภาคเกษตร อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 5768.

ประวุฒิ ละครราช (2545) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดยโสธร ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 13661.

ปวัน มีนรัภักษ์เรื่องเดช (2549) การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 18309.

- พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546) พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Call No.: BQ 4570 .E25 พ17พ 2546.
- พัชรลักษณ์ วิตตากริตี (2547) บทบาทของสื่อมวลชนต่อการเสนอข่าวเผยแพร่และประชาสัมพันธ์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 14385.
- พันธุ์บุญย์ ทองสังข์ (2549) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลยุทธ์การจัดการองค์การในภาวะวิกฤติ: กรณีศึกษา ชุมพรคabanารีรีสอร์ท ภาคนิพนธ์ โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 18094.
- ยงยุทธ อินทชาติ (2547) หลักสูตรสี่ธรรมชีวิต: การลงทุนฝึกอบรมเกษตรกรตามทางแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับบทบาทสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบทของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 17756.
- วันวิสา เกิดพุ่ม (2549) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้: กรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง จังหวัดชลบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 18267.
- วารุณี ชินวินิจกุล (2549) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม่เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 17951.
- ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 14366.
- สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (2547) ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 14358.
- สายสนม หลีกทอง (2544) ความคิดเห็นของผู้บริหารงานโครงการของ อบต. ต่อการขยายผลโครงการส่งเสริมการใช้น้ำเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีสำนักงาน รพช. จังหวัดลพบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 13416.
- อนัญญา บวรสุนทรชัย (2547) การศึกษาเปรียบเทียบการใช้แนวทางการบริหารแบบเศรษฐกิจพอเพียงและแบบเศรษฐกิจที่เน้นทุนของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ Call No.: 14374.
- โอภาส นิตกิจไพบูลย์ (2547) การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร: กรณีศึกษาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรวมเกษตรกรของผู้ใหญ่วิบูลย์

เข็มเฉลิม ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
Call No.: 17935.

ในจำนวนงานวิจัยดังกล่าว ผู้เขียนขอแนะนำงานวิจัยที่จัดทำในปี 2549 พร้อมบทคัดย่อ
จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

**ชุตริภักซ์ ใจชื่น (2549) การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคงของมนุษย์: ศึกษา
กรณีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสร้างความมั่นคง
ของมนุษย์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรตาม คือ ความมั่นคงของมนุษย์ ตัวแปร
อิสระ คือ การพึ่งตนเอง ความพอเพียง และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในความรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาครอบครัว
ในชุมชนตำบลบางนางลี่ หมู่ที่ 3 (หมู่บ้านคลองแค) จำนวน 100 หลังคาเรือน และหมู่ที่ 5
(หมู่บ้านคลองโพงพาง) จำนวน 165 หลังคาเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์
และการสัมภาษณ์เจาะลึก ภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงประวัติความเป็นมาของตำบลบางนางลี่
การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ t-test สหสัมพันธ์
แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple
Regression)

ผลการศึกษา คือ ในการวิเคราะห์ความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้าน
คลองแคและหมู่บ้านคลองโพงพาง มีความมั่นคงของมนุษย์อยู่ในระดับปานกลาง โดยหมู่บ้าน
คลองโพงพางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหมู่บ้านคลองแค ค่าเฉลี่ย = 4.22 และ 3.68 ตามลำดับจากคะแนน
เต็ม 6 คะแนน

สำหรับการพึ่งตนเอง ความพอเพียง การสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นส่วนประกอบของปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างทั้งสองหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่อง
ภูมิคุ้มกันที่ดี กล่าวคือ หมู่บ้านคลองโพงพางและหมู่บ้านคลองแค มีค่าเฉลี่ยภูมิคุ้มกันที่ดี 3.96
และ 3.59 ตามลำดับ รองลงมา คือ ความพอเพียงพอประมาณ มีค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.52 ตาม
ลำดับ ส่วนการพึ่งตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.26 และ 3.00 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อทำนายปัจจัยเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อความมั่นคง
ของมนุษย์ของทั้งสองหมู่บ้าน พบว่าหมู่บ้านคลองโพงพาง ปัจจัยภูมิคุ้มกันที่ดีและการพึ่งตนเอง
ร่วมกันทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ 54.30% โดยภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลสูง

และหมู่บ้านคลองแค ปัจจัยความพอเพียงพอประมาณและภูมิคุ้มกันที่ดีร่วมกันทำนายความมั่นคงของมนุษย์ได้ 33.30% โดยมีความพอเพียงพอประมาณที่มีอิทธิพลสูงต่อความมั่นคงของมนุษย์

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ระหว่างอาชีพเกษตรกรและอาชีพรับจ้างของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อาชีพเกษตรกรมีความมั่นคงกว่าอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($t = 2.54$)

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้ประชาชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมการพึ่งตนเองทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ผลดีขึ้น ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งสหกรณ์ และพัฒนาส่งเสริมปัจจัยภายในที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น (กลุ่มแปงรำ กลุ่มหัตถกรรมว่าวไทย ฯลฯ) ประชาสัมพันธ์ให้คนมาใช้ “ทฤษฎีใหม่” เกษตรอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจการประกอบอาชีพเกษตรกรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ให้มีผลผลิตสูงขึ้นกว่าเดิมดีกว่าการออกไปประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะผลการวิจัยพบว่า อาชีพเกษตรกรรมมีความมั่นคงกว่าอาชีพรับจ้าง

2. ควรส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนในหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ ใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อปลูกฝังความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เด็กตั้งแต่ยังเล็ก ถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรกรรมให้แก่บุตรหลานตั้งแต่ยังเยาว์วัย เด็กจะได้ซึมซับภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมของบรรพบุรุษ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ชั่วบุตรหลานต่อไปในอนาคต จะช่วยแก้ปัญหาผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจในระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดได้ในที่สุด

นพพร เมื่อนันต์กุล (2549) การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส.

กรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ พื้นที่พักอาศัย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การออมเงิน หนี้สิน และการได้รับ

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรตาม ได้แก่ การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ การนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง และการนำมาใช้ประยุกต์ของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 379 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t-test และ F-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้วและจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีหนี้สิน ส่วนใหญ่มีเงินฝากในสมุดบัญชีออมทรัพย์ต่ำกว่า 5,000 บาท มีหนี้สินระหว่าง 30,001-60,000 บาท และเคยได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก คือ การนำมาใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับน้อย คือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ พื้นที่พักอาศัย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การออมเงิน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และหนี้สิน

ข้อเสนอแนะ

1. ธ.ก.ส.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปเกิดการรับรู้ในเนื้อหาสาระของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ธ.ก.ส.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำโครงการและการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปเกิด

การรับรู้และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ธ.ก.ส.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเอง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเชิดชูเกียรติแก่เกษตรกรหรือบุคคลตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติตามได้

4. ธ.ก.ส. ควรเป็นองค์กรในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการพัฒนาพนักงาน ธ.ก.ส. ให้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติตามได้

ปวัน มีนรัชฌ์เรืองเดช (2549) การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาระดับของการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

การศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชน จำนวน 3 เขต ประกอบด้วย เขตบางเขน เขตสะพานสูง และเขตมีนบุรี จำนวน 220 คน

ผลการศึกษาในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 32-46 ปี มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4-6 คน จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีสาขาที่จบการศึกษาในสายวิชาชีพ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับ 5,001-10,000 บาท

ในส่วนของปัจจัยแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ไร้สื่อทางโทรทัศน์เป็นประจำ มีการรับสื่อประเภทละครเป็นประจำ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีการรับรู้เกี่ยวกับ

โครงการอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และการปฏิบัติตามโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ได้แก่ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่จบการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งทางสังคม ประเภทของช่องทาง การรับสื่อ ลักษณะของสื่อที่รับเป็นประจำ การรับรู้เกี่ยวกับโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ การปฏิบัติตามโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษามีดังนี้

1. การจัดโครงการเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน ควรมีการประชุมร่วมกันจากแต่ละเขต ในด้านเนื้อหาที่จะใช้ในการอบรม เพื่อที่จะปฏิบัติตามไปในทิศทางเดียวกัน
2. ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการ จากทางหน่วยงานที่รับผิดชอบต่าง ๆ หลังจากประชาชนเข้าร่วมโครงการแล้ว มีการนำสิ่งที่ได้รับจากตัวโครงการไปปฏิบัติมาก-น้อยในระดับใด
3. ทางภาคประชาชน ยังมีความต้องการที่จะให้ทางภาครัฐ หรือสำนักงานเขตเข้ามาเป็นสื่อกลาง ในการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเป็นชุมชนเข้มแข็งในอนาคตต่อไป
4. ควรมีการเพิ่มโครงการฝึกอบรมเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยเน้นที่การนำไปประยุกต์ปฏิบัติโดยเฉพาะ

พันธุบุญย์ ทองสังข์ (2549) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤต กรณีศึกษา: ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิธีการศึกษา ใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การถึงแนวทางในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกลยุทธ์การจัดการองค์การในสภาวะวิกฤติ ผลการศึกษาพบว่า ชุมพร คาบานารีรีสอร์ท มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกลยุทธ์การจัดการและการปรับตัวขององค์การในสภาวะวิกฤติ ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์การจัดการขององค์การ นำหลักปรัชญามาใช้ 4 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านกลยุทธ์ ได้นำหลักปรัชญามาประยุกต์ใช้ คือ
 - 1) การระเบิดจากข้างใน
 - 2) ขาดทุนคือกำไร ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งให้ยิ่งมี (Our loss is our gain)
 - 3) ฟุ้งพาดตนเอง ฟุ้งพาวาศัย ฟุ้งฟุ้งกัน
 - 4) พอประมาณ พออยู่พอกิน

5) อุดรรอยรั้ว เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส

- 1.2 ด้านรูปแบบการบริหารงาน มีลักษณะพึ่งตนเอง พึ่งพาอาศัย และพึ่งพิงกัน
- 1.3 ด้านบุคลากร ให้ความสำคัญสรรหาในการทำงานและสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ
- 1.4 ด้านทักษะ มุ่งเน้นทักษะด้านการให้บริการ

2. ด้านการปรับตัวขององค์การ พบว่ามีการนำหลักปรัชญามาเป็นกลยุทธ์ในการปรับตัวขององค์การ 6 ประการ ได้แก่

- 2.1 โครงสร้าง ปรับโครงสร้างองค์การเป็นแบบแบนราบ (Flat Organization)
- 2.2 ระบบ เปลี่ยนระบบการทำงานให้ง่ายและมีความคล่องตัว
- 2.3 ค่านิยมร่วม มุ่งสร้างวัฒนธรรมองค์การตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.4 อุดรรอยรั้ว โดยมีการควบคุมค่าใช้จ่าย
- 2.5 เพิ่มรายได้ โดยมีการลงทุนเพื่อการสร้างรายได้เพิ่ม
- 2.6 ขยายโอกาส โดยการใช้การตลาดแบบ Social Marketing เพื่อขยายฐานลูกค้า

สรุปผลการศึกษาพบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เป็นเพียงกรอบแนวคิดในการที่เป็นภูมิคุ้มกันให้องค์การสามารถอยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติเท่านั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้สามารถแข่งขันได้และมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นของผู้บริหารเป็นสำคัญ

วันวิสา เกิดพุดม (2549) การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้: กรณีศึกษาศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง จังหวัดชลบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) วิเคราะห์การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ของศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง และ 2) เพื่อประเมินผลการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง ด้วยวิธีการศึกษาเชิงวิจัยที่เน้นใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ โดยปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตร “การพัฒนากิจกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า

1) เนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรที่สอดคล้องกับด้านองค์ประกอบของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กิจกรรมการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการพัฒนาพลังงาน/พลังจิต/พลังปัญญา กิจกรรมการฝึกภาคสนามลงแปลงสาธิต กิจกรรมการฝึกปฏิบัติและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กิจกรรมคนเอาถ่าน กิจกรรมวิถีภูมิปัญญาไทยกับการพึ่งตนเอง กิจกรรม

คนมีน้ำยา กิจกรรมเปิดสมองบ่งหนองความคิด กิจกรรมการสรุป/การทบทวน/การนำเสนอ และ กิจกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

2) เนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรที่สอดคล้องกับด้านเงื่อนไขของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การใช้ความรู้อย่างรอบคอบ และการมีคุณธรรม ได้แก่ กิจกรรมการบรรยาย “หลักการ ปรัชญา และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” กิจกรรมการบรรยาย “หลักกสิกรรมธรรมชาติ” กิจกรรมการบรรยาย “เศรษฐกิจพอเพียงของคนแถวหน้า” กิจกรรมชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการฝึกภาคสนามลงแปลงสาธิต กิจกรรมคนเอาถ่าน และกิจกรรมการพึ่งตนเองก่อนและหลังการรับประทานอาหาร

3) เนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรที่สอดคล้องกับด้านประยุกต์เชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย กิจกรรมการบรรยาย “หลักสูตร ปรัชญา และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” กิจกรรมการบรรยาย “หลักกสิกรรมธรรมชาติ” กิจกรรมการบรรยาย “เศรษฐกิจพอเพียงของคนแถวหน้า” กิจกรรมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการพัฒนาพลังกาย/พลังจิต/พลังปัญญา กิจกรรมชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการฝึกภาคสนามลงแปลงสาธิต กิจกรรมการฝึกปฏิบัติและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กิจกรรมคนเอาถ่าน กิจกรรมวิถีมัชฌิมปัญญาไทยกับการพึ่งตนเอง กิจกรรมคนมีน้ำยา กิจกรรมเปิดสมองบ่งหนองความคิด กิจกรรมชีวิตในดิน กิจกรรมการสรุป/การทบทวน/การนำเสนอ และกิจกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และกิจกรรมพึ่งตนเองก่อนและหลังการรับประทานอาหาร

2. การประเมินผลศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง พบว่า

1) ปัจจัยด้านหลักสูตร ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่า หลักสูตรและระยะเวลาการอบรม มีความเหมาะสมมาก และสมควรจัดการอบรมหลักสูตรดังกล่าวต่อไป

2) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่า เนื้อหาวิชาที่ได้รับจากการอบรมมีประโยชน์และตรงกับความต้องการตนเองเป็นอย่างมาก รวมทั้งได้รับความรู้จากศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้องเป็นอย่างมาก ส่วนเอกสารที่ใช้ประกอบการอบรมมีจำนวนน้อย

3) ปัจจัยด้านวิทยากร ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่า วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถมาก วิทยากรมีการใช้เทคนิคการบรรยายที่น่าสนใจ วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้มาก และวิทยากรให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มาก

4) ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินการ ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่า การประสานงานของเจ้าหน้าที่ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยไม่มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้สนใจเข้าอบรม

5) ปัจจัยด้านสถานที่ ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่า สถานที่อบรม อาหาร และที่พักมีความเหมาะสม แต่ห้องน้ำไม่มีความเหมาะสมเพราะมีจำนวนน้อย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ศูนย์ฯ ควรขอเงินงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดแรงสนับสนุนและทัศนคติบางอย่างในการจัดสรรเงินงบประมาณให้กับศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง
2. ศูนย์ฯ ควรกำหนดหลักสูตรและเนื้อหาการอบรมที่เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมทุกคนสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
3. ศูนย์ฯ ควรมีการติดตามและประเมินผลผู้ที่ผ่านการอบรมแล้ว เพื่อที่จะได้นำข้อมูลและปัญหาที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหา
4. ศูนย์ฯ ควรจัดเตรียมเอกสารการอบรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำเอกสารการอบรมมาศึกษาและทดลองปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยตนเอง
5. ศูนย์ฯ ควรบริหารจัดการทรัพยากรด้านบุคลากรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการดำเนินงาน และหน้าที่ขององค์กร
6. ศูนย์ฯ ควรปรับปรุงสถานที่อบรมและพัฒนาแหล่งน้ำกินน้ำใช้หรือจัดทำสถานที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ เพื่อให้สามารถรองรับกับจำนวนผู้เข้าอบรมในแต่ละหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรจัดสรรเงินงบประมาณให้กับศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง
2. รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปรู้จักศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้องหรือเครือข่ายองค์กรอื่น ๆ ที่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
3. รัฐบาลควรนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดในการกำหนดนโยบายการบริหารและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

วารุณี ชินวินิจกุล (2549) กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม่เรียงประกอบด้วยขั้นตอน/วิธีการ รูปแบบ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยแวดล้อมของชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนไม่เรียง หมายถึง การที่ชุมชนมีการพึ่งตนเอง มีความพอเพียง/พอประมาณ รู้เท่าทันตนเองและผู้อื่น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับบุคคลที่เป็น กุญแจสำคัญจำนวน 4 คน และวิเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา สรุปภาพรวมผล การศึกษา ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม่เรียง พบว่าเริ่มจากการรวมตัวของผู้นำชุมชนที่มีการ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) อย่างง่าย เพื่อหาข้อสรุปที่สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมและความเห็นรวมของชุมชน และพบว่า การขับเคลื่อนใช้ผลของการค้นคว้าวิจัย จากช่วงการริเริ่มก่อเกิดมาผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม

2. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชนไม่เรียง เป็นการให้โอกาสคนได้เกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน หรือเป็นการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ค้นหาและตัดสินใจ กำหนดแผนหรือกิจกรรมทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการได้จริงและ เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งตนเอง

3. ผู้นำชุมชนไม่เรียงใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่มี ความหลากหลายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งใน และนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย เป็นกระบวนการพึ่งพาตนเองที่ชาวบ้านและชุมชนร่วมกัน พัฒนาทั้งด้านระบบคุณค่า กระบวนการเรียนรู้ และระบบการจัดการเพื่อการพัฒนาสังคมของ ชุมชนซึ่งทุกระบบจะต้องสอดประสานกัน ที่สำคัญคือมีการทำให้ยั่งยืนด้วยกระบวนการติดตาม ประเมินผลเป็นระยะ ๆ แล้วนำผลที่ได้มาหาข้อสรุปเพื่อนำไปดำเนินการต่อไปหรือตัดสินใจปรับเปลี่ยน ตามความเหมาะสมกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. นโยบายของภาครัฐและแนวทางการพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาตามกระแส หลักและกระแสการบริโภคนิยม ทำให้ชุมชนประสบปัญหาความเดือดร้อน ขาดความเชื่อมั่นใน การแก้ไขปัญหาของตนเอง ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการสร้างปัญญาเป็นเครื่องมือการพัฒนาและให้ โอกาสคน ซึ่งจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของชุมชน ด้วยการนำเอาวิทยาการใหม่ ๆ มา ประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ไม่เรียงขึ้นอยู่กับคน ความรู้ ทักษะ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ในอดีตของคนในชุมชนให้กับคืนมา โดยวงจรของการพัฒนาจะดำเนินการไปตามครรลองธรรมชาติ เพื่อให้คนเกิดความมั่นใจในการ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ใช้องค์กรชุมชนและเครือข่ายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการเรียนรู้ และ

ใช้แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนแบบครบวงจรเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ฐานคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความพอเพียงอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและผลักดันให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ควรมีนโยบายจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นสถาบันกลางทำหน้าที่กำหนดทิศทางและกระบวนการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อการขับเคลื่อนและการศึกษาวิจัยทั้งในระดับบุคคล องค์กร หรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนที่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

2. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมและสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีการเรียนการสอนในด้านสังคมศาสตร์ได้นำร่องพัฒนารูปแบบการศึกษาหรือการเรียนรู้คู่ขนาน โดยการส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านวิชาการในส่วนที่ชุมชนต้องการ

3. ชุมชนอื่น ๆ ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกรณีชุมชนไม้เรียงก่อนประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตนเอง โดยอาจมีสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเข้าไปเป็นผู้ประสานถ่ายทอดทางวิชาการเพื่อให้เกิดการเผยแพร่อย่างกว้างขวางต่อไป